БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

ШАРҲИ НИЗОМИ СУҒУРТА ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН БАРОИ НИМСОЛАИ ЯКУМИ СОЛИ 2021

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар интиҳои нимсолаи якуми соли 2021 дар маҷмӯъ 19 адад ташкилотҳои суғуртавӣ фаъолият намуданд, ки аз ин шумора 2 ададро ташкилотҳои суғуртавии давлатӣ (дар шакли КВД) ва 17 ададро ташкилотҳои суғуртавии ғайридавлатӣ ташкил доданд. Шумораи онҳо нисбат ба шаш моҳи соли 2020 бо роҳи додани иҷозатномаҳо ба 2 адад ташкилотҳои суғуртавии навтаъсис (ҶДММ «ДС суғурта» ва ҶСП ТС «Паймон Иншуренс») зиёд гардида, филиалҳои онҳо бошанд, дар давраи ҳисоботӣ 71 ададро ташкил доданд, ки нисбат ба нимсолаи якуми соли гузашта 6 адад кам мебошад. Дар ин давра, фаъолияти ҶДММ "Маркази дастгирии суғуртаи мутақобила" бинобар сабаби риоя накардани талаботи қонунгузории соҳаи суғурта бо роҳи бекор кардани иҷозатнома қатъ карда шуд.

Ҷадвали 1. Сохтори иштирокчиёни касбии бозори суғуртаи ҷумҳурӣ

(бо адад)

	6/2020	***6/2021***	***Тағйирот (+/-)***
Ташкилотҳои суғуртавии давлатӣ	2	2	0
Ташкилотҳои суғуртавии ғайридавлатӣ	15	17	2
Маркази дастгирии суғуртаи мутақобила	1	0	1
Ҳамагӣ:	**18**	**19**	**2**
Филиалҳои ташкилотҳои суғуртавӣ	77	71	-6

Дороиҳои ташкилотҳои суғуртавӣ дар нимсолаи якуми соли 2021 ба 513,6 млн. сомонӣ баробар шуд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 28,1 фоиз зиёд мебошад. Ин афзоиш асосан дар натиҷаи

зиёд гардидани дороиҳои ҶСП “Суғуртаи аввалини миллӣ” дар ҳаҷми 77,4 млн. сомонӣ, инчунин аз ҳисоби ба бозори суғурта воридшавии ташкилоҳои суғуртавии ҶСП ТС “Паймон Иншуренс” ва ҶДММ “ДС суғурта” ҳамагӣ дар ҳаҷми 25,6 млн. сомонӣ ба амал омадааст.

Дар маҷмӯъ саҳми дороиҳои низоми суғурта нисбат ба дороиҳои умумии низоми молиявии кишвар дар давраи ҳисоботӣ ба **2,1 фоиз** баробар шуда, **нисбат ба ММД бошад, 0,5 фоизро** ташкил намуд.

Диаграммаи 1. Тағйирёбии дороиҳои низоми суғурта дар солҳои 2015-2020 ва нимсолаи якуми соли 2021

Дар нимсолаи якуми соли ҷорӣ уҳдадориҳои тавозунии иштирокчиёни касбии бозори суғурта ба 207,8 млн. сомонӣ баробар гардид, ки ин нишондиҳанда нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта ба андозаи 3,5 фоиз (7,4 млн. сомонӣ) кам мебошад.

Диаграммаи 2. Тағйирёбии уҳдадориҳои тавозунии низоми суғурта дар солҳои 2015-2020 ва нимсолаи якуми соли 2021

Маблағҳои худии (сармояи)[1] **бозори суғурта** дар нимсолаи якуми соли 2021 ба маблағи 305,8 млн. сомонӣ баробар шуда, нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта ба андозаи 64,6 фоиз (120,0 млн. сомонӣ) зиёд мебошад. Ин раванд дар самти устувории молиявӣ ва пардохтпазирии ташкилотҳои суғуртавӣ мусбӣ арзёбӣ мегардад. Зеро, ки қисми асосии маблағҳои худии (сармояи) иштирокчиёни касбии бозори суғуртаро сармояи оинномавии онҳо ташкил медиҳад ва ин нишондиҳанда ба санаи 30 июни соли 2021 232,6 млн. сомониро ташкил дода, нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта ба андозаи 89,9 фоиз (ё 110,2 млн. сомонӣ) афзоиш ёфтааст. Сабаби асосии афзоиши мазкур ин ба бозори суғуртаи кишвар ворид гардидани 2 ташкилоти суғуртавии навтаъсис (ба маблағи 22 млн. сомонӣ) ва аз ҷониби ташкилотҳои суғуртавӣ иҷро гардидани талаботи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 марти соли 2020, №211 "Дар бораи андозаи ҳадди ақали сармояи (фонди) оинномавии ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ)" мебошад.

Диаграммаи 3. Тағйирёбии маблағҳои худии (сармояи) низоми суғурта дар солҳои 2015-2020 ва нимсолаи якуми соли 2021

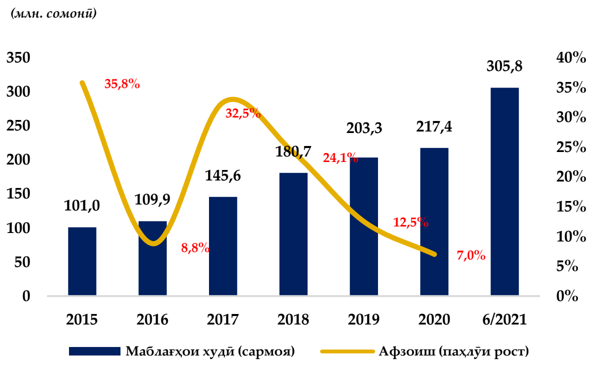

Диаграммаи 4. Тағйирёбии сармояи оинномавии низоми суғурта дар солҳои 2015-2020 ва нимсолаи якуми соли 2021

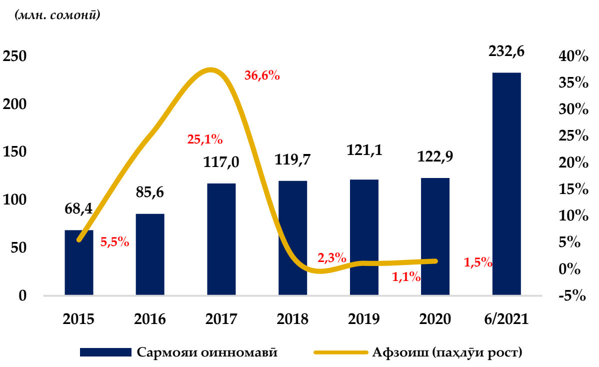

Миқдори умумии шартномаҳои басташуда дар давраи ҳисоботӣ ба 921,8 ҳазор адад баробар шуд, ки дар муқоиса ба ҳамин давраи соли 2020 ба миқдори 187,8 ҳазор адад (25,6 фоиз) афзоиш ёфтааст. Зиёдшавии шумораи шартномабандӣ дар кишвар ифодагари бештар шудани таваҷҷӯҳи аҳолӣ ба суғурта мебошад, ки дар сатҳи маърифати молиявии аҳолӣ низ мусбат арзёбӣ мегардад.

---

[1] Маблағҳои худии (сармояи) ташкилотҳои суғуртавӣ сармояи оинномавӣ, сармояи захиравӣ, сармояи иловагӣ, фонди ҳавасмандгардонӣ, инчунин фоидаи тақсимнашударо дар бар мегиранд.

Диаграммаи 5. Миқдори умумии шартномаҳои басташуда дар солҳои 2015-2020 ва нимсолаи якуми соли 2021

Мукофоти суғуртавӣ (ҳаққи суғуртавӣ), ки аз як тараф омили асосӣ ва нишондиҳандаи инъикоскунандаи самаранокии фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ ба шумор рафта, аз тарафи дигар сарчашмаи асосии даромади онҳо маҳсуб меёбад. Ҳаҷми умумии воридот аз рӯи ин нишондиҳандаи мазкур дар нимсолаи якуми соли 2021 маблағи 168,4 млн. сомониро ташкил дод, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 39,4 млн. сомонӣ ё 30,5 фоиз афзоиш ёфтааст. Чуноне, ки аз таҳлилҳо бармеояд, афзоишёбии мазкур дар давоми нимсолаи якуми соли ҷорӣ асосан аз ҳисоби зиёд гардидани воридоти мукофоти суғуртавии (ҳаққи суғуртавии) ҶДММ ТС “Бима” – 26,6 млн. сомонӣ; ҶСП ТС “Суғуртаи аввалини миллӣ” – 5,0 млн. сомонӣ; ҶСП ТС “Паймон Иншуренс” – 3,8 млн. сомонӣ; ҶДММ ТС "Боварӣ" – 3,3 млн. сомонӣ ва КВД “Тоҷиксуғурта” – 3,1 млн. сомонӣ ба амал омадааст.

Диаграммаи 6. Тағйирёбии воридоти мукофоти суғуртавӣ дар солҳои 2015-2020 ва нимсолаи якуми соли 2021

Дар нимсолаи якуми соли 2021 воридоти мукофоти суғуртавӣ (ҳаққи суғуртавӣ)[2] аз рӯи шаклҳои суғуртаи ҳатмии давлатӣ ва суғуртаи ҳатмӣ мутаносибан 735,9 ҳазор сомонӣ ва 28 440,6 ҳазор сомониро ташкил намуданд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта мувофиқан 21,6 ҳазор сомонӣ (2,9 фоиз) ва 187,0 ҳазор сомонӣ (0,7 фоиз) кам гардидаанд.

Воридоти мукофоти суғуртавӣ (ҳаққи суғуртавӣ) аз рӯи шакли суғуртаи ихтиёрӣ бошад, дар ин давра ба 139,3 млн. сомонӣ баробар шуд, ки ҳиссаи он 82,7 фоизи ҳаҷми умумии воридоти мукофоти суғуртавиро дар кишвар ташкил медиҳад. Ҳаҷми суғуртаи ихтиёрӣ дар муқоиса ба ҳамин давраи соли гузашта ба маблағи 39,6 млн. сомонӣ ё 39,7 фоиз афзудааст.

Диаграммаи 7. Тағйирёбии воридоти мукофоти суғуртавӣ аз рӯи шаклҳои суғурта дар солҳои 2015-2020 ва нимсолаи якуми соли 2021

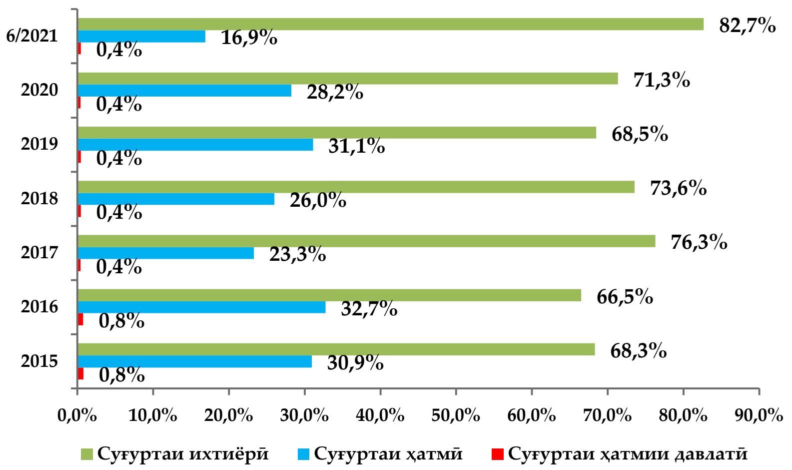

Хавфҳои ба зиммагирифтаи иштирокчиёни касбии бозори суғурта дар нимсолаи якуми соли 2021, 87,2 млрд. сомониро ташкил додааст, ки он дар муқоиса ба ҳамин давраи соли гузашта 2,3 маротиба (48,5 млрд. сомонӣ) зиёд гардидааст.

Дар робита ба ин, хавфҳои ба азнавсуғуртакунӣ интиқолдодаи онҳо дар нимсолаи якуми соли 2021, 72,0 млрд. сомониро ташкил додааст, ки нисбат ба нимсолаи якуми соли гузашта 46,3 млрд. сомонӣ ё 2,8 маротиба афзоиш ёфтааст.

[2] Ҳаҷми воридоти умумии мукофотҳои (ҳаққи) суғуртавӣ аз рӯи шаклҳо ба суғуртаи ҳатмии давлатӣ, ҳатмӣ ва ихтиёрӣ ҷудо мешаванд. Таҳлилҳои оморӣ исбот менамоянд, ки ҳиссаи бештари воридоти мукофоти суғуртавӣ ба суғуртаи ихтиёрӣ рост меоянд.

Диаграммаи8. Хавфҳои ба зиммагирифтаи ташкилотҳои суғуртавӣ дар солҳои 2015-2020 ва нимсолаи якуми 2021

Диаграммаи 9. Хавфҳои ба азнавсуғуртакунӣ интиқолдодаи ташкилотҳои суғуртавӣ дар солҳои 2015-2020 ва нимсолаи якуми 2021

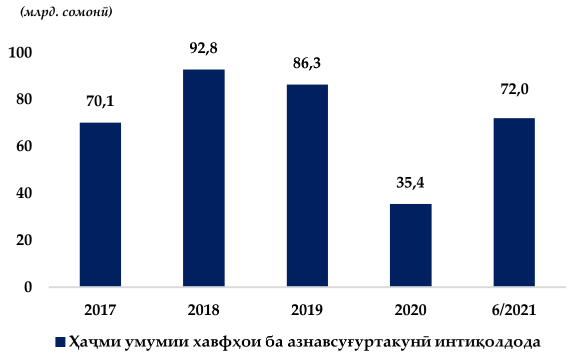

Мукофоти суғуртавии (ҳаққи суғуртавии) ба азнавсуғуртакунӣ интиқолгардида бошад[3], дар давраи таҳлилшаванда ба маблағи 67,6 млн. сомонӣ баробар шуд, ки ин нишондиҳанда дар қиёс ба ҳамин давраи соли гузашта 22,8 млн. сомонӣ ё 51,1 фоиз зиёд мебошад. Ин амалиёт асосан аз ҳисоби ба азнавсуғуртакунӣ интиқол додани мукофоти суғуртавӣ (ҳаққи суғуртавӣ) аз ҷониби ҶДММ "ТС Бима", ҶДММ "ТС "Итминон", ҶДММ "ТС "Боварӣ", ҶДММ "ДС суғурта" ва ҶДММ "Суғуртаи асри 21" ба амал омадааст.

Пардохти суғуртавӣ (ҷуброни суғуртавӣ) ба санаи ҳисоботӣ тамоюли коҳишёбиро касб намуда, ба 7,7 млн. сомонӣ баробар шуд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 17,4 фоиз (1,6 млн. сомонӣ) коҳиш ёфтааст.

Диаграммаи 10. Тағйирёбии пардохти (ҷуброни) суғуртавӣ дар солҳои 2015-2020 ва нимсолаи якуми соли 2021

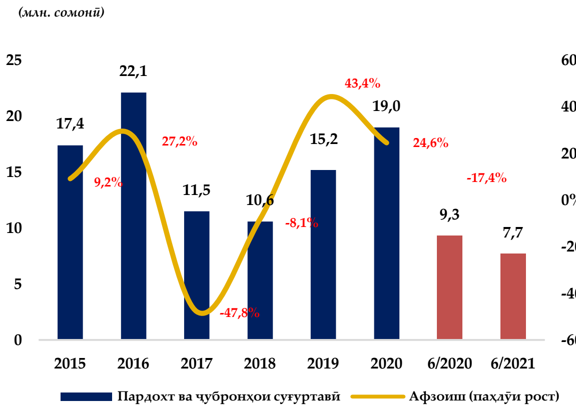

Диаграммаи 11. Тағйирёбии таносуби пардохт (ҷуброни) суғуртавӣ нисбат ба воридоти суғуртавӣ дар солҳои 2015-2020 ва нимсолаи якуми соли 2021

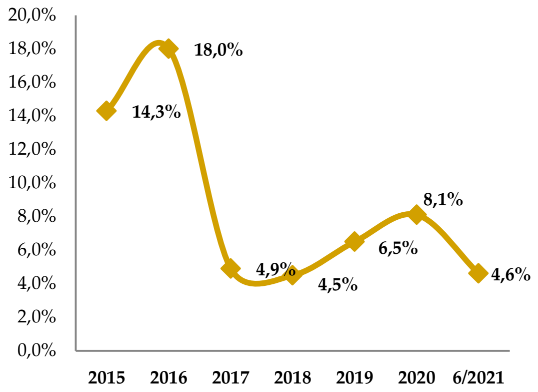

Фоидаи софи ташкилотҳои суғуртавӣ дар нимсолаи якуми соли 2021 ба 51,2 млн. сомонӣ баробар шуд, ки дар қиёс ба ҳамин давраи соли гузашта ба маблағи 63,5 ҳаз. сомонӣ ё 0,1 фоиз кам мебошад.

Дар ин давра низоми суғуртаи кишвар аз ҳисоби фоидаовар ҷамъбаст намудани фаъолият ба буҷети ҷумҳурӣ 9,8 млн. сомонӣ андозҳо пардохт намуд, ки нисбат ба шаш моҳи соли 2020 ба андозаи 71,1 фоиз зиёд мебошад.

Чуноне, ки таҷрибаи байналмилалӣ собит менамояд, яке аз нишондиҳандаҳои муҳими ифодакунандаи самаранокии фаъолияти ташкилотҳои суғуртавӣ ин меъёри даромаднокии онҳо мебошад. Нишондиҳандаи даромаднокии низоми суғуртаи ҷумҳурӣ аз рӯи дороиҳо (ROA) дар нимсолаи якуми соли 2021 ба ҳисоби миёна 2,1 фоизро ташкил дода, нишондиҳандаи даромаднокӣ аз рӯи маблағҳои худӣ (сармоя) (ROE) бошад, ба 5,0 фоиз баробар гардид.